

Motion till riksdagen 2021/22:2342

av **Nina Lundström (L)**

Kontanthantering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna konsumentens möjlighet att betala med kontanter och företagarens möjlighet att hantera kontanter samt om att glesbygdens och skärgårdens utmaningar ska beaktas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Digitaliseringen skapar stora möjligheter för samhället. Tillgängligheten till samhälls-service ökar och möjligheten att handla, betala räkningar och sköta kontakter med myndigheter och banker underlättas för de som är uppkopplade till internet. Idag finns dock ca 400 000 personer som inte har tillgång till internet. Det finns personer som inte använder bank- och kreditkort. Deras möjligheter att nyttja alla tjänster är därmed mycket begränsade. Den som inte har tillgång till internet kan ha extra stora utmaningar i att hantera sin vardag, allt från att prenumerera på en dagstidning till att kunna göra inköp. Kontanter spelar därmed fortfarande en viktig roll i samhället. Kontanter kan vara den möjlighet som står till buds för att göra inköp. I framtiden kommer digitaliseringen sannolikt påverka behovet av kontanter men det finns skäl att värna kontanthantering. När betalsystem drabbas av avbrott och en kund vill betala en vara så är kontanter en räddning även för den som i huvudsak är digital. Enligt ”Svenska folkets betalningsvanor 2018” betalade 13 procent av hushållen sina inköp med kontanter. Däremot betalade en något större andel med kontanter i glesbygd – 20 procent jämfört med 13 procent för riket som helhet. Sex av tio svenskar hade använt kontanter som betalningsmedel under den senaste månaden. Motsvarande siffra 2016 var åtta av tio, vilket indikerar att färre hushåll över tid väljer att betala kontant. April 2018 var kontantmängden i cirkulation 56,6 miljarder kronor, 1,2 procent av Sveriges BNP, vilket är den lägsta nivån bland jämförbara länder. Bankerna har kraftigt dragit ner på kontantservice till sina kunder. Mellan 2011 och 2016 mer än halverades antalet bankkontor med kontantservice.

Nya regler om kontanttjänster kommer den 1 januari 2021. Konsumenter ska få tillgång till kontanter genom uttagsautomater, bankkontor eller livsmedelsbutiker. Det finns dock inget krav på att en bank måste ha kontor där kunden kan ta ut kontanter över disk. Det räcker att det finns en uttagsautomat för att banken ska ha uppfyllt sin skyldighet. Om det räcker med uttagsautomater kommer lagstiftningen inte innebära någon förbättring för personer som saknar bankkort, inte kan använda bankkort eller inte vill använda bankkort. PTS har till uppgift att i sina föreskrifter reglera villkoren. Den geografiska innebörden i reglerna betyder att högst 0,3 procent av befolkningen i Sverige ska ha längre än 25 km till en plats där de kan ta ut kontanter. Högst 1,22 procent av befolkningen ska ha längre än 25 km till en plats där de kan sätta in en dagskassa på ett bankkonto. Platserna för kontantuttag ska vara tillgängliga genom att ha rimliga öppettider och avgifter. Platserna ska vara användarvänliga och anpassade till funktionsvariationer. För konsumenter som bor i glesbygden i skärgården, där landförbindelse saknas, kan konsekvenserna av reglerna bli problematiska. Restiden är inte beroende av antalet kilometer utan restiden kan vara helt beroende av hur mobilitetslösningen, färjetrafiken, ser ut. För en företagare i skärgården kan resan till närmaste plats för att lämna dagskassan innebära en lång tidskrävande resa. Lokalisering av platser bör därmed ta hänsyn till glesbygdens och skärgårdens utmaningar både för konsumenter och företagare. Det kan finnas flera skäl till att konsumenter föredrar kontanter utöver avsaknaden av bankkort och internetuppkoppling. Kunder kan känna det integritetskränkande att betalkort och konton samlar information om kundens konsumtion utan att kunden kan överblicka hur denna information hanteras vidare. Ett annat skäl är att det kostar att ha betalkort. Konsumenten måste betala för tjänsten för att kunna betala med kort. Man måste betala för att få betala med kort. Konsumenter kan också hindras tillgång till internettjänster. En bank kan neka tjänster som kreditkort och elektroniska pengar då dessa inte ingår i EU:s betalkontodirektiv. När en konsument ansöker om ett betalkonto med grundläggande funktioner ska banken behandla ansökan skyndsamt och avgöra ärendet inom 10 bankdagar. Om banken avslår en ansökan, ska de omedelbart underrätta konsumenten om beslutet och lämna information om vart han eller hon kan vända sig för att framföra klagomål eller få beslutet rättsligt prövat. Underrättelsen ska vara skriftlig. Kunden har därmed inte rätt att kräva tillgång till tjänsterna i en bank. Konsumenter kan ha många anledningar till att behöva och kunna betala med kontanter. Det är rimligt att möjligheten att betala med kontanter värnas oavsett hur digitaliseringen utvecklas. Kontanthantering är en viktig service i den svenska ekonomin, viktig för vissa företagare och för människors möjlighet att fritt välja betalningsmedel. Det handlar om att värna konsumentens möjlighet att betala med kontanter, företagarens möjlighet att hantera kontanter samt att glesbygdens och skärgårdens utmaningar ska beaktas. Detta bör tillkännages för regeringen.

Nina Lundström (L)